

© BHD/DMH/ de Fiennestraat, 08 november 2024

Fig. 1: Er sterft dus gemiddeld om de 6 dagen iemand in België door een woningbrand. Een situatie die niemand onverschillig kan laten...

Tim Renders is zich bijzonder bewust van het belang van de preventie van woningbranden. Om de gepubliceerde cijfers van het vroegere KCCE¹ – die nu worden bijgehouden door ‘Directie Brandweer’ van FOD Binnenlandse Zaken² – aan te vullen, verzamelt hij alle gevallen van fatale woningbranden die in de pers verschijnen. Dit zijn geen vergelijkbare statistieken met de KCCE-verslagen. Samen geven ze ons een, weliswaar onvolledig, beeld van de woningbranden in België. In zijn jaarlijks overzicht³ deelt hij zijn cijfers van de overleden slachtoffers en zijn eigen bedenkingen over wat men zou kunnen verbeteren in ons land.

DE CIJFERS VAN 2024 IN BELGIË

In 2024 eisten woningbranden in België minstens 66 doden, waarvan 24 vrouwen en 36 mannen. Bij 6 doden is het geslacht mij onbekend.

28 slachtoffers stierven in Wallonië, 5 in Brussel en 33 in Vlaanderen. 37 slachtoffers overleden 's nachts of in de avond.

Het jongste slachtoffer was 17 en het oudste slachtoffer 91 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden is 64,6 jaar.

Van 8 slachtoffers zijn de exacte leeftijden mij niet bekend.

De 66 doden komen door een totaal van 60 fatale woningbranden, waarvan 25 in Wallonië, 3 in Brussel en 32 in Vlaanderen (Tabel 1). 35 van de 60 fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen, 23 in een appartementsgebouw, 1 in een caravan en 1 in een woonzorgcentrum.

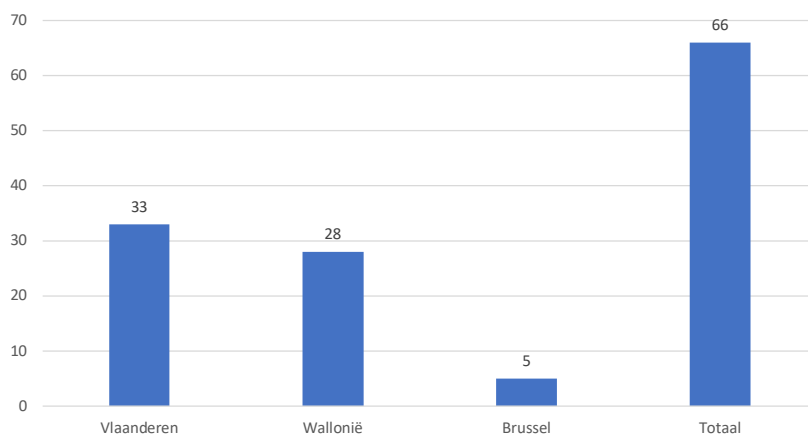
In 2024 eisten woningbranden ook minstens 42 zwaargewonden.

¹ KCCE: Federaal Kenniscentrum voor de Civiele Veiligheid

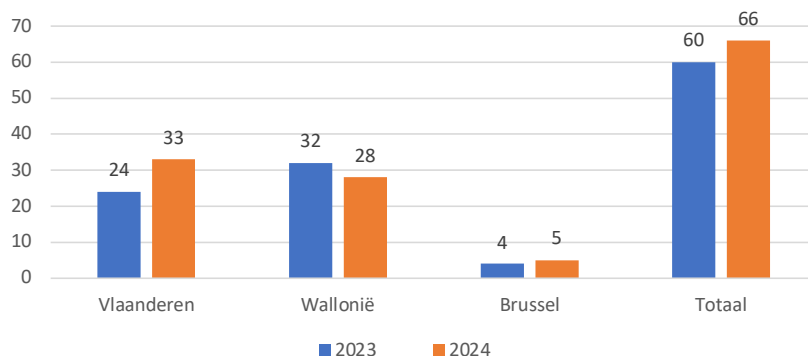
² Statistieken van de brandweerinterventies: <https://www.civieleveiligheid.be/nl/statistieken-van-de-brandweerinterventies>

³ Zie vorig jaaroverzicht: Renders T., Analyse fatale woningbranden in 2023, in ANPI Magazine nr. 34, maart 2024, pp. 20-26.

Tabel 1: Vergelijking Vlaanderen-Wallonië-Brussel 2024 (aantal doden)

Tabel 2: Vergelijking 2023-2024 (aantal doden)

Opmerking:

De dramatische gasexplosie in Hoboken, de loodsbranden met dodelijke slachtoffers en een heel aantal moorden en zelfmoorden d.m.v. woningbranden van het afgelopen jaar zijn uit deze cijfers gehouden.

Ik schrik van het hoge cijfer in Vlaanderen. Dit betekent dat we vorig jaar in Vlaanderen meer doden hadden dan er gemiddeld jaarlijks sterven in Nederland door fatale woningbranden. Het wordt dan helemaal triest als je beseft dat zij 11,21 miljoen meer inwoners hebben dan Vlaanderen.

Het valt me op dat we, net zoals in 2020, geen slachtoffers jonger dan 17 jaar hebben. Dat is in alle andere jaren van mijn telling helaas nooit gebeurd. De andere jaren hadden we heel wat kinderen als slachtoffer van fatale woningbranden.

Vergelijking met de cijfers van 2023 in België

Tegenover 2023 is er een stijging van het aantal doden door woningbranden in België. Toen vielen er minstens 60 doden door een totaal van 46 fatale woningbranden, waarvan 30 vrouwen en 29 mannen. Bij 1 dode is het geslacht mij onbekend. Er vielen 32 doden in Wallonië, 4 in Brussel en 24 in Vlaanderen (Tabel 2).

Het jongste slachtoffer was toen ongebooren en het oudste slachtoffer 96 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden lag op 54 jaar. Van 1 slachtoffer is de leeftijd mij niet bekend. 63% van de fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen.

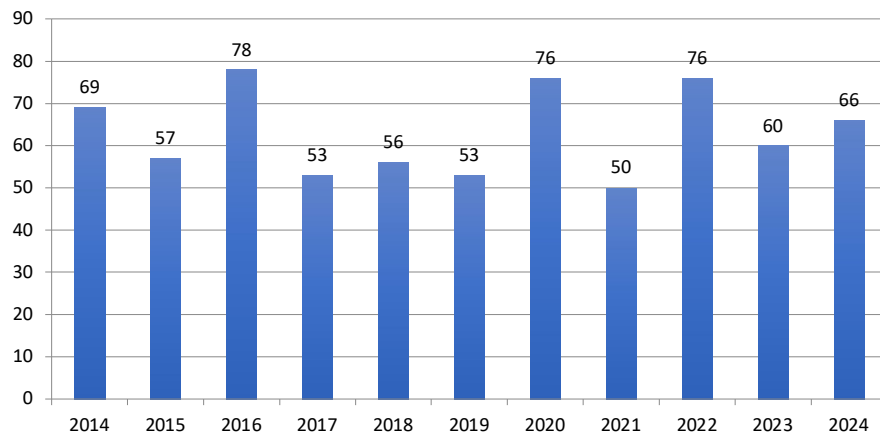
De stijging van het aantal fatale woningbranden en doden is vooral duidelijk in Vlaanderen (van 24 naar 33 doden), gevolgd door Brussel (van 4 naar 5 doden). In Wallonië vielen er 4 doden minder.

Vergelijking van 2024 met gemiddelde cijfers

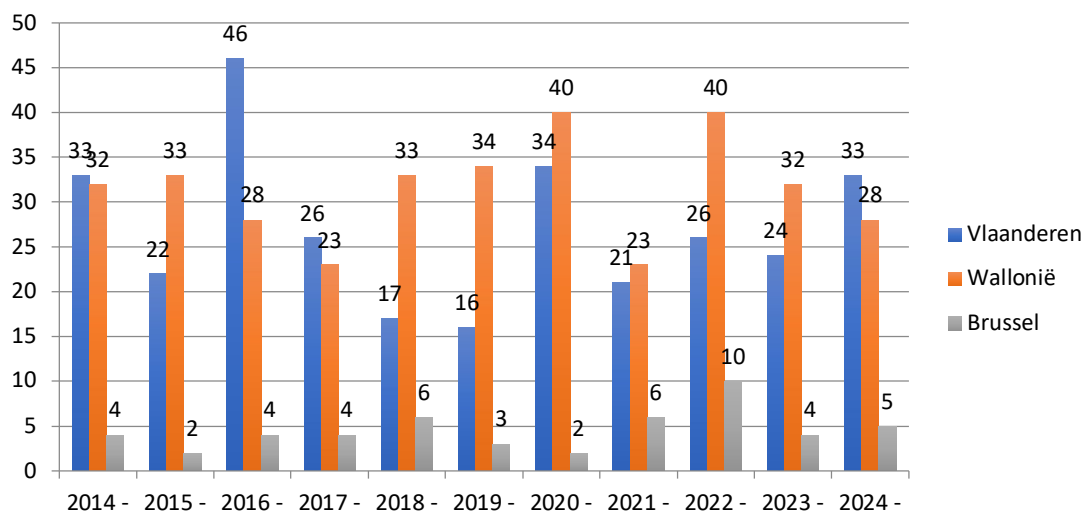
Met 66 doden in België zitten we boven het gemiddelde van 63 doden per jaar. Met 33 doden in Vlaanderen zitten we boven het gemiddelde van 27 doden (waar vooral een stijging is in Oost-Vlaanderen van 8 naar 13 en in Vlaams-Brabant van 4,5 naar 6 doden), in Wallonië zitten we met 28 onder het gemiddelde van 31,5 en in Brussel met 5 boven het gemiddelde van 4,5.

De gemiddelde leeftijd ligt in 2024 met 64,6 jaar hoger dan het gemiddelde van ongeveer 58 jaar.

Tabel 3: Vergelijking 2014 t.e.m. 2024 (aantal doden)

Tabel 4: Vergelijking per gewest 2014-2024 (aantal doden)

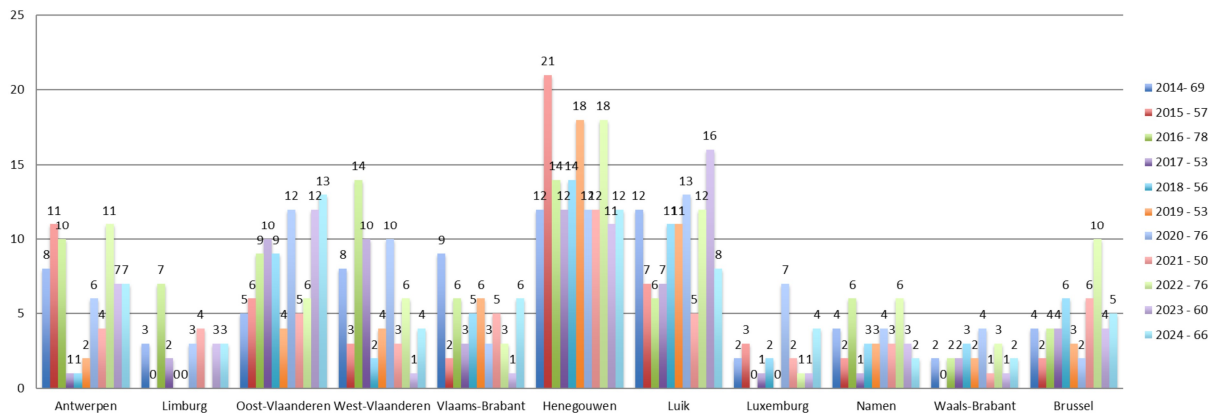
Ondertussen al 11 jaar (beperkte) cijfers over fatale woningbranden

In 2014 ben ik gestart met het bijhouden van de fatale woningbranden. Ik heb nooit begrepen dat we niet over exacte gegevens beschikken. Cijfers en statistiek zijn immers het minimum om te kunnen werken aan brandpreventie. Ik beschik niet over alle gegevens, maar het was en blijft mijn aanzet om gericht werk te maken van brandveiligheid. Je kan immers geen campagnes en sensibiliserende acties opstarten als je niet weet waar de branden gebeuren, hoe deze ontstaan en wie de slachtoffers zijn. Alle gekende gevallen van zelfdoding en moorden zijn uit de cijfers gehaald. Ik neem woningen, studio's, kamers, hotels en rustoorden op in mijn cijfers, de plaatsen dus

die beschouwd kunnen worden als woon- of verblijfplaats. Ik ben nog steeds dankbaar voor de brandweermannen en -vrouwen die mij info bezorgen en gebruik maken van mijn *google-forms* enquête⁴ die sinds 2016 online staat. Op deze manier kunnen we samen belangrijke gegevens verder in kaart brengen en werken aan meer brandveiligheid. Van mei 2014 t.e.m. december 2016 kon ik mijn cijfers ook gebruiken bij de toenmalige Directie Brandpreventie bij AD Veiligheid en Preventie. Sinds eind 2016 houdt deze directie, die sinds 2020 valt onder Directie Civiele Veiligheid, zelf hun gegevens bij op vergelijkbare basis als ik. Toen ik op 31 mei 2017 vanuit Hulpverleningszone Oost Vlaams-Brabant mee de opstart met vzw Oscare deed van 'Leef Brandveilig' werden al mijn cijfers van de vorige jaren

⁴ Gegevens fatale woningbrand of woningbrand met zwaargewonde(n): <https://shorturl.at/pqzA7>

Tabel 5: Vergelijking per provincie 2014-2024 (aantal doden)

eerst gepubliceerd op de website van Leef Brandveilig⁵ en later overgezet naar de website van Oscare⁶. Eind 2022 stopte voor mij de verdere uitbouw van 'Leef Brandveilig' en sindsdien maakt de vzw gebruik van hun eigen cijfers. Vanaf 2022 is er dus een verschil in hun en mijn cijfermateriaal. Echter begin januari 2024 hebben zij ook de cijfers van 2014, 2015 en 2018 aangepast. Onze criteria verschillen dus hoe we fatale woningbranden registreren.

Ik blijf na 11 jaar nog steeds hopen dat elke hulpverleningszone inzet op statistiek, brandonderzoek en sensibiliserende brandpreventie en dat we komen tot een vergelijkbaar iets zoals brandweer Nederland en het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV).

Vergelijking 2014 t.e.m. 2024

Als we kijken naar mijn cijfers van 2014 t.e.m. 2024 (Tabel 3) blijkt dat er jaarlijks gemiddeld 63 doden zijn. Er sterft dus gemiddeld om de 6 dagen iemand in België door een woningbrand.

In Vlaanderen kwamen er de afgelopen 11 jaar jaarlijks gemiddeld 27 mensen om, in Wallonië 31,5 en in Brussel 4,5 (Tabel 4).

2016 was het verschrikkelijkste jaar met 78 doden waarvan 46 in Vlaanderen, 28 in Wallonië en 4 in Brussel en 2021 is het minst dramatische jaar voor België met 50 doden waarvan 21 in Vlaanderen, 23 in Wallonië en 6 in Brussel.

Als we kijken naar de grafiek van de provincies (Tabel 5) blijkt dat woningbranden de meeste slachtoffers eisen in Henegouwen, gevolgd door Luik, daarna Oost-Vlaanderen en Antwerpen op de 4de plaats. De minste slachtoffers vind je in Waals-Brabant, gevolgd door Luxemburg, daarna Limburg

en daarna Namen. Deze conclusie houdt geen rekening met het inwonersaantal per provincie.

Gemiddeld komen 27 vrouwen en 34 mannen per jaar om. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 58 jaar.

Als ik de leeftijd indeel in 2 categorieën, nl. <65 en >65 jaar (Tabel 6) is er de 2 eerste jaren en voor 2021 duidelijk een hoger aantal bij de 1ste categorie. Van 2016 t.e.m. 2020 zie je ongeveer dezelfde verhouding tussen de leeftijdsgroepen, maar toch een licht overgewicht bij de categorie onder 65 jaar, uitgezonderd in 2017. 2022 telde dan weer meer slachtoffers boven de 65 jaar. In 2023 zien we terug een groter aandeel in de leeftijdscategorie <65 jaar. Afgelopen jaar vielen er opnieuw iets meer slachtoffers in de categorie >65 jaar.

60% van de slachtoffers zijn gestorven tijdens de nacht of in de ochtend.

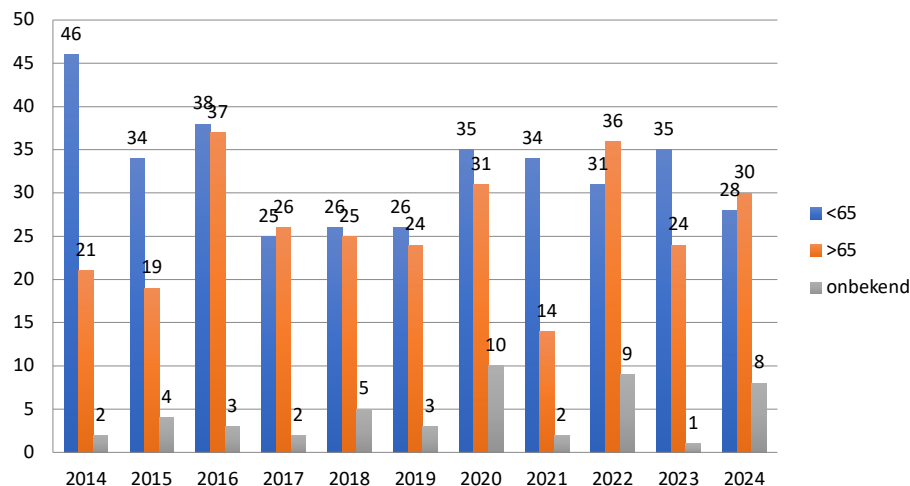
Over de maanden waarin de meeste slachtoffers vallen, kunnen geen conclusies getrokken worden. Er zijn in de 11 jaar dat ik de cijfers verzamel (enorme) verschillen te zien. Gemiddeld zijn de dodelijkste maanden december en januari en is september de maand waarin de minste slachtoffers vallen.

⁵ Leef Brandveilig: <https://www.leefbrandveilig.be/>

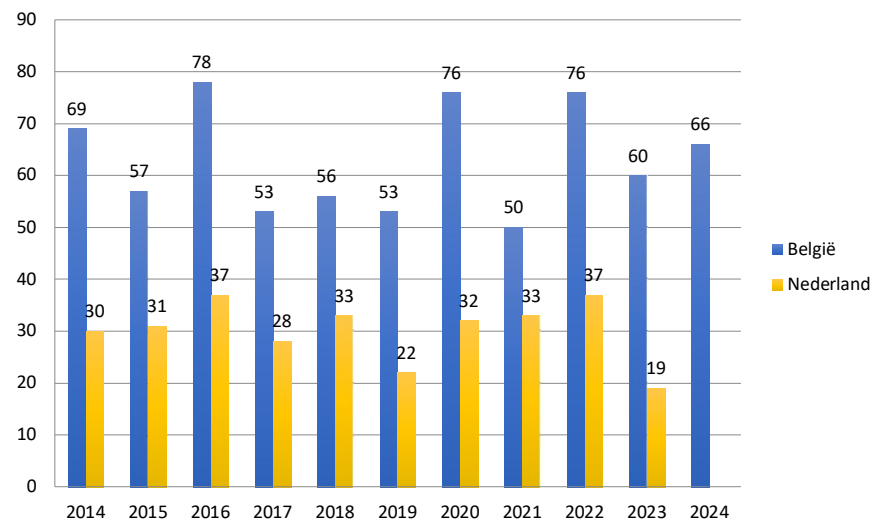
⁶ Oscare: <https://www.oscare.be/nl/>

⁷ NIPV - Onderzoek Fatale woningbranden: <https://nipvn.nl/onderzoek/fatale-woningbranden/>

Tabel 6: Vergelijking leeftijd <65 jaar en >65 jaar

Tabel 7: Vergelijking België-Nederland 2014-2023 (aantal doden)

Vergelijking met Nederland

In Nederland (18,03 miljoen inwoners⁸ tegenover 11,76 miljoen in België⁹) eisten woningbranden in 2014 30 doden, in 2015 31 doden, in 2016 37 doden, in 2017 28 doden, in 2018 33 doden, in 2019 22 doden, in 2020 32 doden, in 2021 33 doden, in 2022 37 doden en in 2023 19 doden (Tabel 7). Het cijfer voor 2024 staat op 23 dodelijke slachtoffers.

Als we dus kijken naar de cijfers van 2014 t.e.m. 2023 blijkt dat gemiddeld bijna om de 12 dagen iemand in Nederland sterft door een woningbrand.

Voor de cijfers in Nederland maak ik gebruik van de jaarlijkse cijfers van het Nederlandse Instituut Publieke Veiligheid¹⁰.

HOE KUNNEN WE ZEER SNEL KOMEN TOT EEN DRASTISCHE DALING VAN HET AANTAL DODEN EN GEWONDEN DOOR BRAND?

Voldoende rookmelders en een afgesproken vluchtplan redden levens!

Woningbranden in België eisen dus enorm veel slachtoffers. Naast het vermijden van brandrisico's in en om de woning, is het belangrijk dat geïnvesteerd wordt in voldoende hoorbare rookmelders met een 10-jarige vaste batterij.

Weinig mensen weten dat als er 's nachts brand uitbreekt je heel weinig kans hebt om tijdig wakker te worden. Als je slaapt, ruik je immers niets. De rook van een brand verspreidt zich zeer snel en is verstikkend.

⁸ Bron: Centraal Bureau Statistiek Nederland, 22 december 2024.

⁹ Bron: Statbel, het Belgisch statistiekbureau, 1 januari 2024.

¹⁰ Kerncijfers veiligheidsregio's Fatale woningbranden: <https://kerncijfers.nipv.nl/mosaic/kerncijfers-veiligheidsregio-s/fatale-woningbranden>

Voldoende hoorbare rookmelders en een afgesproken vluchtplan helpen om het aantal doden en gewonden door woningbranden te verminderen. Belangrijk is om alle risicoplakken te voorzien van een rookmelder, met uitzondering van locaties waar valse alarmen mogelijk zijn, zoals de keuken, de badkamer en plaatsen waar de temperatuur zakt tot 4 °C of stijgt tot 38 °C, bijvoorbeeld de kelder, de garage, de veranda en een onafgewerkte zolder. Op die plaatsen is uiteraard ook een risico op brand, dus moet een rookmelder in de nabijheid ervan geplaatst worden.

Eén rookmelder per verdieping is te weinig. Stel, je plaatst een rookmelder in de nachthal en er breekt brand uit in de slaapkamer van je kind. Het duurt dan tot de rook aan die rookmelder komt voor je verwittigd wordt. De rookmelder gaat te laat alarm geven. Op de kinderkamers en alle slaapkamers hoort dus een rookmelder. Als de brand snel gedetecteerd wordt, blijft deze beperkt en is een vluchtweg beschikbaar.

In een doorsnee gezinswoning zijn 6 tot 8 rookmelders nodig om te zorgen voor een snelle detectie. In elke woning zijn meerdere elektrische toestellen aanwezig, die een risico op brand inhouden. Denk hierbij aan de vaatwasser, wasmachine en droogkast, maar ook het opladen van elektrische fietsen, laptops en smartphones houdt een risico in. Op deze plaatsen dient dus een rookmelder geplaatst te worden. In grotere woningen worden bij voorkeur gekoppelde rookmelders geplaatst, zodat het alarm op meerdere plaatsen hoorbaar is. Het alarm van de rookmelders dient steeds hoorbaar te zijn tot in de slaapkamer en tijdens de diepe slaap.

Naast het plaatsen van voldoende hoorbare rookmelders, is het belangrijk om te kunnen terugvallen op een geoefend vluchtplan. Dit zorgt ervoor dat iedereen de woning tijdig en veilig kan verlaten¹¹.

Wetgeving rookmelders

In Vlaanderen moet elke woning minstens 1 rookmelder per verdieping hebben. Sinds 18 februari 2023 is de rookmelderwetgeving in Vlaanderen uitgebreid. In gemeenschappelijke delen van een gebouw is een rookmelder verplicht in elke ruimte voor gedeeld gebruik waarin zich een technische installatie bevindt en in de kelder of zolder als deze een directe toegang heeft en normaal en onmiddellijk te betreden is¹¹.

In Brussel gold lang alleen een verplichting voor huurwoningen en moet in elke kamer op de vluchtweg vanuit de slaapkamer naar buiten een rookmelder hangen. Sinds 1 januari 2025 geldt eindelijk ook de verplichting voor eige-

Fig. 2: Weinig mensen weten dat als er 's nachts brand uitbreekt, ze heel weinig kans hebben om op tijd wakker te worden.

© Hulpverleningszone Oost-Vlaams-Brabant - Facebook, 30 juni 2024

naars in Brussel. Bijkomend is de verplichting dat vanaf 4 rookmelders deze gekoppeld moeten zijn.

In Wallonië moet per verdieping 1 rookmelder hangen maar als de verdieping groter is dan 80 m² dan moeten er 2 hangen. Vanaf 4 rookmelders dienen deze gekoppeld te zijn.

Is de wetgeving voldoende?

In de eerste plaats is het te betreuren dat er 3 verschillende wetgevingen zijn. Brand gedraagt zich niet anders omwille van een gewest- of taalgrens. Wetgeving is een mooie zaak maar weet dat het aantal rookmelders in je woning afhankelijk is van het aantal risico's zoals eerder aangehaald.

Spijtig genoeg kan in Vlaanderen nog steeds gekozen worden voor rookmelders met een vervangbare batterij. Hierdoor is de kans groot dat de levensduur van de rookmelders maar 7 tot 8 jaar is. De kwaliteit van de optische cel is doorsnee gezien minder goed. Bijkomend is de kans enorm groot dat batterijen niet (tijdig) vervangen worden en de levensduur van de rookmelders overschreden wordt zonder dat men het beseft. Door het kiezen van rookmelders met een niet-vervangbare batterij van 10 jaar kies je voor betere kwaliteit, meer veiligheid en omwille van het niet moeten vervangen van batterijen voor een betere koop die bovendien ook beter is voor het milieu.

Buiten dat er te weinig rookmelders moeten geïnstalleerd worden in Vlaanderen, loop je een enorm risico dat je de éne rookmelder per verdieping niet gaat horen in je diepe slaap. Het belang van gekoppelde rookmelders in een woning mag niet onderschat worden.

¹¹ Zie het artikel "Rookmeldersverplichting in Vlaanderen: nu ook in technische installaties!" in ANPI Magazine nr. 31, juni 2023, pp. 38-39.

Fig. 3: Voldoende rookmelders en een vooraf opgesteld evacuatieplan redden levens!

© Zone de Secours de Wallonie Picarde - Facebook, 16 juni 2024

Het aantal rookmelders zou niet mogen afhangen van bijvoorbeeld de oppervlakte of verdiepingen, maar dient bepaald te worden in functie van de aanwezige brandrisico's. Uiteraard moeten al je rookmelders hoorbaar zijn vanuit je slaapkamer tijdens je diepe slaap.

Voor appartementsgebouwen is er vanzelfsprekend veel meer nodig dan enkel een brandcentrale, wat een minimum zou moeten zijn. De brand in het appartementsgebouw 'Kennedytoren' in Luik van 24 juni vorig jaar (3 doden) heeft dat nog maar eens duidelijk gemaakt.

CONCLUSIE

We scoren zeer slecht in België qua brandveiligheid in woningen. Ik blijf dit nu al heel wat jaren benadrukken: het is hoog tijd om hier verandering in te brengen. Ik hoop nog steeds op campagnes met impact maar ondertussen kunnen we zelf al heel wat doen. Brandveiligheid begint immers bij onszelf. Als iedereen zijn of haar eigen netwerk van familie, vrienden, buren, collega's, ... aanspreekt en sensibiliseert over brandveiligheid in de thuissituatie zouden we alleen in onze vrije tijd al miljoenen Belgen bereiken.

Laten we er dus samen voor zorgen dat 2025 een brandveilig jaar wordt! Je vindt meer info over hoe we dit kunnen realiseren in mijn boek 'Brandveiligheid Thuis'.

Tim RENDERS
Adviseur brandveiligheid
Auteur van 'Brandveiligheid Thuis'
tim@timrenders.be

Met de uitbreiding van de wetgeving voor appartementen zullen de autonome rookmelders, rookmelders op batterijen dus, niet hoorbaar zijn voor de bewoners van de appartementen. De rookmelders in de gemeenschappelijke ruimtes, technische lokalen, inkomhal, gangen, kelders, ... moeten aangesloten zijn op een brandcentrale. Zo wordt iedereen verwittigd als er op één van die plaatsen brand uitbreekt.

In Brussel loop je afhankelijk van de indeling van je woning of -appartement ook de kans dat de rookmelder te late verwittiging geeft en in de slaapkamer hoeft geen rookmelder! Gelukkig wordt daar wel gekozen voor rookmelders met een ingebouwde batterij met een levensduur van 10 jaar of aangesloten op het elektriciteitsnetwerk met een noodbatterij.

In Wallonië werkt men met oppervlaktes. Ook hier loop je enorm veel kans dat er te weinig rookmelders zijn. Positief is dat men hier denkt aan het belang van gekoppelde rookmelders.

Ik hoop dat de overheid werk maakt van één uniforme wetgeving, aangepast aan de realiteit. De huidige situatie schept immers verwarring en draagt niet bij tot een brandveilig België.

ANPI ADVIES

Kies altijd voor een BOSEC-gecertificeerde rookmelder!

Het BOSEC-kwaliteitsmerk garandeert dat het apparaat voldoet aan de EN 14604-norm.

Lijst beschikbaar op www.bosec.be

